

לפון סוררות, חוויה עכשווית

דודו ברק, ריחים, הוצאת פרוזה, 76 עמ'.

כמשך כארבע שנים פירסם דודו ברק שלושה ספרי-שירים. אין הוא משורר צ' עיר יחיד, הכונס את שיריו ומפרסמם מדי שנה או שנתיים. אולם, שלא כרבים אחרים, אשר לא זכו לתגובות קוראים ומבקרים (חלקם ודאי שלא בצדק), הצליח דודו ברק להפתיע את קוראיו ומבקריהם ואולי אף להדהים אחדים מהם. וזאת, חרף העובדה שלא נזקק לשבירת צורות ולנושאים פרובוקטיביים, או לאמצעים חיצוניים אחרים, המקובלים כעשויים לזכות בתשומת-לב. דודו ברק הפתיע דווקא בתשומת-לב, העגונה גם ברכבים מסורתיים, שלה הוא נזקק לעיתים במופגן וכגינדור, אך לרוב מתוך גמישות וניצול מאפייניה הביטויי חווייה עכשווית. הוא מפתיע גם בהומור שלו, בחושניותו ובשמחת-החיים המבצבצת מתוך שיריו. לכאורה אלו הן תכונות טבעיות למשורר צעיר, אך למעשה כל הטוען זאת, נזקק לסטראטיפ שחוק ומזויף של עלומים. דומה, כי יותר משהצליח דודו ברק למשוך תשומת-לב בזכות ה"תוך" שבשיריו, הרי ה"איך" והאווירה שהם יוצרים גרמו לכך.

שמחה, הומור ולשון עשירה כמעט מעוררים במציאות של היום חשד, שמא הם עוטפים כוזב, או באים לחפות על תוכן דל. עיון ב"ריחים" מסלק חשד זה מייד. אם במחזור הראשון, "שירי נפח", משתעשע דודו ברק קלילות בלשונו ובקצביו, וכמו מתעתע בקוראיו בעסקו בעניינים שבינו לבינה (כך פותח השיר הראשון "הבל": "מקטיפתה / לך עשה לך מנוח תא / מקטיפתה / מה קטיפות אתה יודע, מה, / מה אתה יודע? / לך דלג אותה אל כרי / לטיפות אצבעותיך... - וכך הלאה), הרי שבפרקי הספר האחרים ההתמודדות עם מצבי-קיום ועם מה שמעבר להם, בידי דרכי-שיר מגוונות, מסלקת כל ספק, שאכן לפנינו משורר רגיש, המעמיק כאשר הוא, עומד מול מצבים המחייבים זאת, עם שהוא יודע להשתעשע ולהנות ממצב-השיר.

בפרק "לחם כזבים" מביא דודו ברק זה לצד זה שירים ריתמיים בעלי אופי בלדי, המזכירים לא מעט את "עיר הירנה", שיש בהם ניסיון להסיר כסות של מוסכמות, כשהוא נזקק דווקא לדרך הרמה והשעשוע (בולט בהם באקטואליותו

הפוליטית "כת חנפים וכת תמהון", המרמז בחיך ובכאב על דרך השגת השלום); ומאידך-גיסא מצוי כאן השיר "צל פליאת שמש חדשה" (דברים של אחרי מלחמות רבות), שיר שהיה ראוי להיות מוכא במלואו משום שהוא משקף, אולי יותר מכל שיר אחר, את משמעות האלם שתקף את הלוחמים לאחר מלחמת יום-הכיפורים, אך מקוצר המצע אביא רק את הבית השני מתוכו: "אודי אנשים נאספו מן השדה הקרועה / מאבחת העמקים - מחליפי ארגמנים / לצבעיהם. / מכאן הבחנתי בכאב. / בחרפת החמרים המתפוררים מפאת השדה / בואך גבול הים" (עמ' 43). כלילתו של השיר בפרק זה מתבארת מראשית הבית השלישי: "כל אותם האנשים שאמרתי בליבי איבוד לא יניסם, / מבעד קולם כמות הרים נישא / כפצע צעקה..." הפאתוס הנלווה לשיר זה ולאחרים מזכיר לא מעט את שירי חיים גורי וע. הלל בסוף שנות ה-40, אלא שלשון השיר רים שונה, עשירה, וסולם תגובותיו של המשורר רחב יותר, אף כי כמותם הוא נסחף לא פעם אחר קסם מיליוני וקצביו.

מעניינת התמודדותו של דודו ברק עם נושא מלאכת השיר. לצד "כמעט דיוקן" - שירטוט רגוע כביכול בריתמוס של שיר ביאליקאי, עם זכרי דברים אירוניים מ"אחרי מותי", של משורר "איש יושב ב"ת", הסוגר עצמו מפני האימה ("בלילות יישמע איש מהלך ברוהן אל ציפורן, / עג עוגות כחיה שסועה נטרפת דעתה, וש עות רכות עוטפות אותו ללא פגע, / בחוץ נגעים נוראים נסים על פניהם / כלעומת שבאו - נגע אחר נגע" - עמ' 52) - הרי בשיר "באור מן ההפקר" הוא נוטל חומי רים של ביאליק ועמיחי, מאיר מציאות של ילד ירושלמי בשנות ה-50, ומעמיד אותו מול ראיית-העולם של עמיחי הבוגר באותה עת, כשתמונות משל ביאליק מסייעות לו לנסח את ראייתו.

"ריחים" הוא ספר קטן וגדוש, ואפשר להוסיף ולתהות עליו ועל מחברו. אם אכן יוסיף להתמודד עם חומרים קשים, לגוון צורות ולהציע פתרונות מקוריים, אפשר יהיה לבחון את שירי הספר הזה כחוליה אחת בהתפתחותו של משורר מקורי.

